

7.6.

BON CON NAI

Ngày xưa có một người không biết tên, ông làm rẫy xa, làm rẫy gần với khu rừng già. Ông làm rẫy trồng lúa, trồng ngô đều lên tốt. Đến tháng tám, ba rẫy làm đông bắt đầu trổ, nai vào trong rẫy ăn hạt lúa hằng đêm. Ông đắp bờ, nai vẫn vào ăn lúa trong rẫy. Ông làm rào, nai vẫn vào rẫy ăn lúa. Ông làm bẫy, chẳng nai vẫn vào ăn lúa trong rẫy. Ông gài bẫy cung, nai vẫn vào trong rẫy ăn lúa. Nai cứ vào trong rẫy ăn lúa hằng đêm.

Một ngày, ông cầm nỏ, đeo túi, đeo ống đựng tên nó đi đuổi theo dấu chân nai. Dấu nai đi quanh quẹo, dấu chân nai rất nhiều không biết đường nào mà tìm.

Ông đi theo dấu chân nai quanh quẹo bị lạc trong rừng, trời đã tối rồi. Đến tối, tự nhiên ông gặp bon người, ông suy nghĩ một mình: Bon của ai ở đây nhỉ? Mình ghé vào bon xin ngủ tạm đã. Ông đi về hướng có ngọn lửa bếp nhà, ông đi đến đó thấy nhà.

Ông hỏi:

- Nhà của ai đây, tôi xin ghé ngủ tạm có được không?

Từ trong nhà có người ra đón khách nơi cửa nhà hỏi:

- Cậu đi từ đâu ghé đây?

Người khách đáp:

- Tôi bị lạc đường, may mà thấy ngọn lửa nhà này, tôi ghé đây. Trời đã tối tôi không biết đường về, xin cho tôi ghé ngủ tạm một đêm được không?

Người chủ nhà nói:

- Được, mời vào nhà đi.

Người khách tìm nai vào trong nhà. Chủ nhà mời hút thuốc, mời uống nước, mời ăn cơm no.

Người chủ nhà nói:

- Tối nay cậu cứ ngủ ở đây cậu nhé, chờ trời sáng hãy về. Cậu cứ đi theo đường rẫy của chúng tôi cậu nhé. Rẫy của chúng tôi cũng gần rẫy của cậu mà.

Ăn cơm no rồi, ông khách ngủ yên giấc. Thảng có gió đông, gần sáng trời lạnh chịu không nổi, ông ngủ cũng không yên giấc nữa. Ông dậy định sưởi lửa bếp. Ông kéo củi định chụm để thổi lửa, ông nắm cây củi nhìn kĩ thấy là chân nai. Bị ông khách kéo chân, nai hoảng sợ đứng lên, nai kêu một tiếng chạy đi luôn. Nai đã chạy đi rồi, người khách không thấy nhà người nữa. Ông ở một mình ở giữa khu rừng già. Trời vẫn còn tối, không biết đường nào mà về. Ông cứ ngồi ở đó chịu lạnh gió cho đến trời sáng.

Khi trời đã sáng rồi, ông quan sát nhìn bên trái, bên phải, đằng trước, đằng sau không thấy có nhà, không thấy có bon. Ông nhìn xuống đất thấy dấu chân nai tấp nập.

Ông suy nghĩ một mình: Chắc là mình đã ngủ tại nhà của nai rồi, làm thế nào biết đường về bây giờ. Chủ nhà nói rầy của họ gần rầy của mình. Thử đi theo dấu chân nai này xem sao.

Người cứ đi theo dấu chân nai, cứ đi quanh quanh quẹo quẹo theo dấu chân nai đó, ông ra đến bờ rầy của mình. Bước vào rầy thấy dấu nai ăn lúa mới lúc sáng nay, ông quan sát nhìn xung quanh không thấy nai, ông về đến chòi rầy của mình và kể lại cho vợ nghe.

Ông nói:

- Anh đi thăm bốn nai về.

Theo bản dịch của nghệ nhân Điếu Kâu, Trương Bi sưu tầm, tài liệu chép tay
(Trích *Truyện cổ tích các dân tộc thiểu số Việt Nam – Cổ tích loài vật*, Nguyễn Thị Yên chủ biên, NXB Khoa học xã hội, trang 304-306)